

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Imppola, J. J. (2023). Väärennetty 1 markka 1867. *Keräilyuutiset*, 34(2), 32–35.

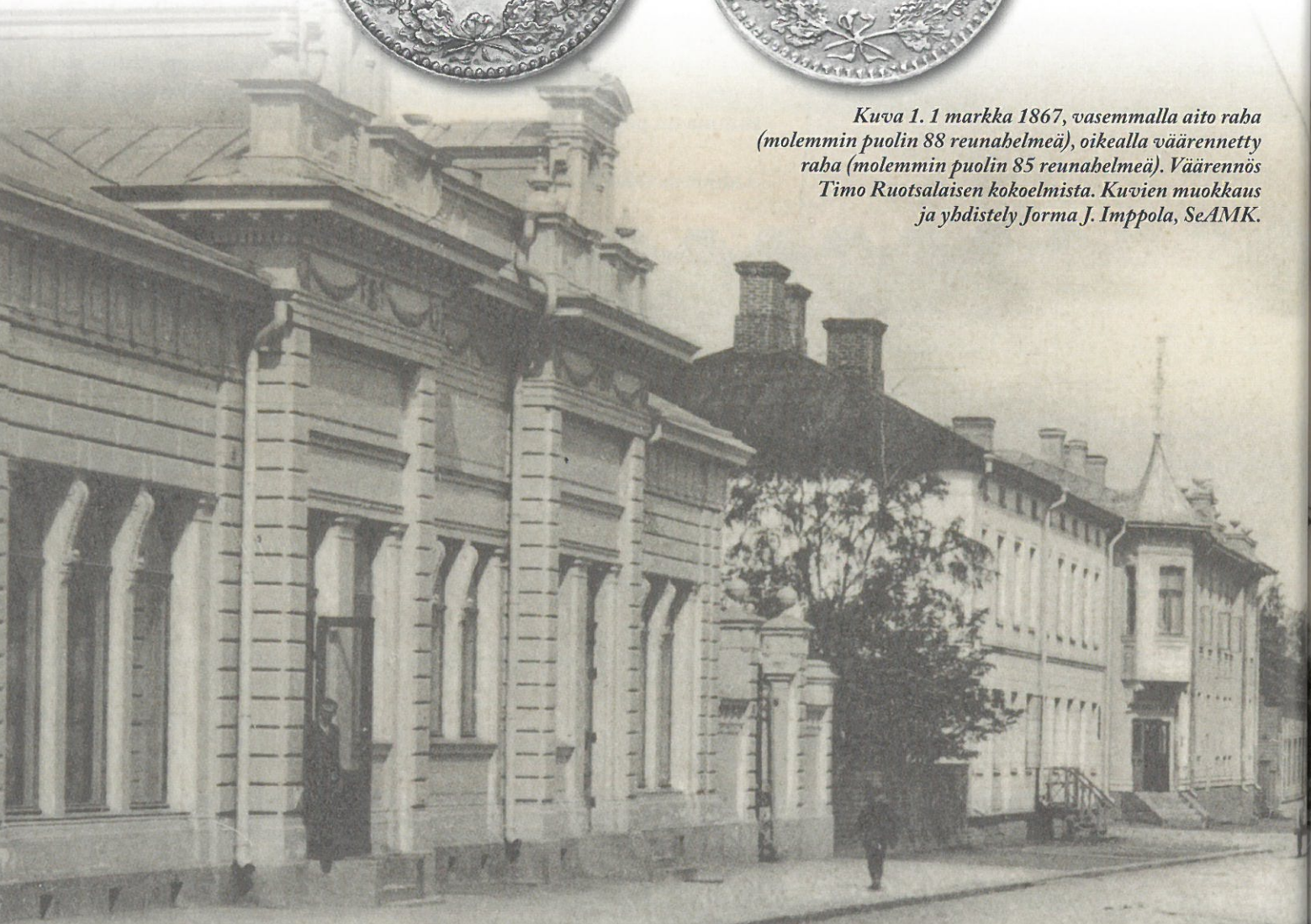
Väärennetty

1 markka

1867

Kuva 1. 1 markka 1867, vasemmalla aito raha (molemmiin puolin 88 reunahelmeä), oikealla väärennetty raha (molemmiin puolin 85 reunahelmeä). Väärennös Timo Ruotsalaisen kokoelmista. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Vaasa, katunäkymä 1890-luvulta. Museovirasto, Historian kuvakokoelma. Kuvaa muokattu.

Kuva 2. Aidon (ylimmä) ja väärennöksen (alimma) arvopuolen yksityiskohtien vertailua. Sanan MARKKA K-kirjaimet poikkeavat selvästi aidoista (K:n pystypalkin ja oikean puolen välissä on rako), kuten myös vuosiluvun numerot 8, 6 ja 7, jotka ovat sirompia ja etäämpänä toisistaan. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Erään vaasalaisen numismaattikon kokoelmista löytyi aikoinaan varsin kiinnostava väärennetyt 1 markan raha vuodelta 1867. Raha ei ole mikään kotikutoinen kirjasinmetallista, tinasta tai lyijystä yksinkertaisella kopiomuotilla valettu kopio, vaan raha näyttää olevan tehty jonkinlaisin työstetyin mestein/valuotein. Raha näyttää ensi silmäyksellä aidolta, mutta lähempi tarkastelu paljastaa selkeitä eroja alkuperäiseen.

Väärennöksen molemmin puolin on kaiverrettu 85 reunahelmeä, mikä poik-

keaa kaikkien aitojen hopeamarkkojen reunahelmien määrästä ollen siten ainutlaatuinen. Tämä sulkee pois teorian, että rahan muotit olisi tehty painamalla aidoilla rahoilla negatiivikuvio valumuotia varten.

On helppo havaita lukuisia eroja aidon ja väärennösten välillä niin tekstin kirjaimissa kuin kotkan ja leijonavaakunan yksityiskohdissa. Erityisesti kirjaimien siroisuus ja käsityön leima pistää silmään. Huomatkaa myös sanan SELWÄÄ jälkimmäisen Ä-kirjaimen pisteet. Aidossa rahassa ovat pisteet helmien kohdilla, väärennöksessä on reunahelmi pisteiden välissä. Tämä johtuu erosta reunahelmien määrässä. Kuvan 3 leijonavaakunoiden osassuurennoksista ilmenee selkeästi leijonavaakunan erot alkuperäiseen nähden, kuten mm. harvempi pohjajuovitus ja erilainen häntä. Myöskin vaakunakotkan päät ja erityisesti kielet poikkeavat alkuperäisestä.

Väärennetyt rahat ovat alkuperäistä jonkin verran paksumpia, ja reunarihlatukset ovat epäsäännöllisempiä, vaikkakin varsin hyvin tehtyjä.

Väärien rahojen painot ovat vaihtelevia ja poikkeavat aidosta. Väärennöksen painot vaihtelevat välillä 4,47 - 5,27 grammaa, kun sen pitäisi olla 5,18 grammaa. Toisaalta painoeron havaitseminen vaatii tarkkuusvaakaa. Myös väärennösten

Kuva 3. Vasemmalla aidon (88 reünahelmeä) ja oikealla väärennetyt 1 markan tunnuspuoli. Oikeassa reunassa leijonavaakunan osassuurennoksia; aidon ylhäällä, väärennetyt alhaalla. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Kuva 4. Kuvakavalkadi aidosta vuoden 1867 hopeamarkasta (ylinnä), Timo Ruotsalaisen väärennöksistä (keskirivi) sekä kirjoittajan kappaleista (alin rivi). Rabojen painot ovat kuvan järjestyksessä: aito 5,18 g, 5,27 g, 4,47 g, 5,09 g ja 4,72 g. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

halkaisija poikkeaa hieman ylöspäin norminmukaisesta 24,0 millimetristä ollen 24,1 – 24,3 mm. Väärennökset eivät myöskään ole täysin pyöreitä, vaan niiden halkaisija vaihtelee eri kohdissa.

Kuvan 6 väärennösten metallianalyysin mukaan niiden pinnan koostumus on:

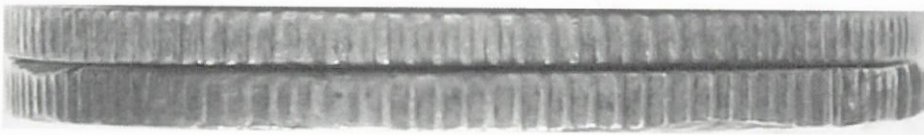
- vasemmanpuolinen raha Ag 58,5 %, Cu 29,9 % ja Zn 10,2 %
- oikeanpuolinen raha Ag 31,9 %, Cu 56,4 % ja hitunen muita metalleja

Väärennökset ovat pääosin todella hyvin aidon värisiä, ainoastaan hieman aitoa tummempia ja lisäksi kulutusreunoissa tapaa näkyä kuluneemmissa kohdissa häivähdyks messinginkeltaista. Väärennösten sisus onkin messinkiä tai jotain sen kaltaista metallia ja ne ovat hopeapinnoitettuja. Väärennösten hopeapinnoite tuntuu olevan aika vahva, koskapa esimerkiksi kuvan

6 oikeanpuoleisen väärennöksen arvopuolen testinaarmut eivät syvydestään huolimatta yllä messinkisisukseen asti.

Näitä väärennöksiä ei ole todellakaan valmistanut mikään savupirtin amatööri, vaan tulos on todella vakuuttavan ammattitaitoista jälkeä. Toki nykyaikaisista suurennoskuvista ovat erot aitoon rahaan aika helppoa huomata, mutta aidossa koossaan ja ilmiassaan väärennökset ovat todella erehdyttäviä. Asiasta kertonee sekin, että kuvan 6 vasemmanpuoleinen raha oli ollut aiemman omistajansa kokoelmassa yli 25 vuotta – aitona!

Väärennös on ilmeisesti tehty kaivertamalla valumuotit alusta asti käsipelillä, mikä osoittaa väärentäjän tai väärentäjien suurta ammattitaitoa. Toinen kysymys on tietenkin se, onko raha valettu tai lyöty? Itse kallistuisin kyllä valukopioinnin puolelle, rahanlyönnin tekniikan vaatimustaso on kuitenkin niin paljon kovempi. Seuraavan kuvan 7 väärennöksen arvopuolen roisoinen pinta tukee vahvasti valuteoriaa.

Kuva 5. Aidon vuoden 1867 hopeamarkan (ylinnä) ja väärennöksen (alinnä) reuna-rihlausten vertailua. Huomaa alemman väärennöksen suurempi paksuus sekä leveys ja hammastuksen sirous ja epäsäännöllisyys. Kuva Jorma J. Imppola, SeAMK.

Kuva 6. 1 markka 1867, väärennökset Timo Ruotsalaisen kokoelmista. Huomaa värien korostamisen esille tuoma messingin värin "kurkistelu" erityisesti reinoissa. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Keskeisin kysymys tämän väärennöksen osalta on sen yleisyys. Erkki Borgin kirjassa Suomessa käytetyt rahat, toinen painos, on kuva ja lyhyt kuvaus tämän kaltaisesta väärennöksestä sivulla 133. Rahoja on siis olemassa ainakin Borgin kirjassa kuvattu kappale, tämä Vaasasta vuonna 2008 löydetty kappale sekä myöhemmin kokoelmiini saamani pahasti kolhittu kappale sekä hiljattain ostamani kuvan 7 kappale. Lisäksi Timo Ruotsalaisen kokoelmiin kuuluu Vaasasta löydetyn kappaleen lisäksi kuvan 6 arvopuolelta naarmittu kappale. Olisi perin kummallista, jos näinkin hyviä väärennöksiä olisi tehty vain jokunen harva kappale. Oletetun valmistustekniikan pohjalta on vähintään

perusteltua olettaa, että rahoja on tuotettu ehkä merkittäviäkin määriä. Arvioni mukaan näitä väärennöksiä tunnettaneen kymmenkunta kappaletta, eli se on varsin harvinainen. Mainittakoon vielä, että kuvan 6 vasemmanpuoleinen varsin hyväkuntoinen väärennetty raha tuli kaupan Suomen Numismaatikkoliiton kevätkokoushuutokaupassa Vaasassa maaliskuun 2008 lopulla, missä se myytiin liki 500 euron hintaan – eli noin 20-kertaiseen hintaan vastaavaankuntoisen vuoden 1867 normaalimarkan arvoon nähden.

Jorma J. Imppola, SeAMK

Kuva 7. 1 markka 1867 väärennös kirjoittajan kokoelmista. Huomaa arvopuolen pinnan rosoisuus, joka on tyypillinen puute valetuissa väärennteissä. Kuva Jorma J. Imppola, SeAMK.